

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZSM/500/5/2011/AJ

Warszawa, 14 lipca 2011 roku

Pan
Krzysztof Kwiatkowski
Minister Sprawiedliwości

Szanowny Panie Ministrze,

coraz częściej spotykam się z sytuacjami, w których skonfliktowani małżonkowie posiadający różne obywatelstwa, toczą w sądzie spór w związku z uprowadzeniem dziecka za granicę. W takiej sytuacji rodzic, który utracił możliwość kontaktu z dzieckiem, dochodzi swoich praw wszczynając postępowanie na podstawie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę. Ostatecznie, gdy sąd na podstawie przywołanej umowy międzynarodowej wyda postanowienie, dochodzi do dramatycznych sytuacji, gdy jeden z rodziców musi wyjechać z dzieckiem do poprzedniego miejsca pobytu, a w przypadku gdy sam nie chce wracać do tego miejsca, jest obowiązany wydać dziecko rodzicowi, który wygrał w sądzie spór.

Analiza orzeczeń dotyczących uprowadzenia dzieci za granicę wskazuje, że przed wydaniem rozstrzygnięcia sądy niejednokrotnie ograniczają się jedynie do ustalenia, czy wywiezienie dziecka nosi cechy uprowadzenia w świetle art. 3 Konwencji. Rzadko wyjaśniona jest natomiast kwestia, czy zachodzą przesłanki określone w art. 13 lit. b Konwencji, które zwalniają sąd z obowiązku wydania orzeczenia w przedmiocie powrotu dziecka do miejsca stałego pobytu, jeżeli istnieje poważne ryzyko, że powrót naraziłby dziecko na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w sytuacji nie do zniesienia. Powodem takiego stanu rzeczy są częste oddalenia przez sądy wniosków dowodowych składanych przez strony postępowania. W szczególności chodzi tu o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłych psychologów, których zadaniem jest dokonanie oceny czy powrót dziecka jest zgodny z jego dobrem, jak również dowodu

z zeznań świadków wskazanych przez stronę na której spoczywa ciężar wykazania, że wyjazd dziecka mógłby negatywnie wpłynąć na jego psychikę i stabilność emocjonalną. Zeznania świadków są niekiedy jedynymi powoływanymi przez stronę postępowania dowodami na okoliczność istnienia przesłanek przemawiających za odmową wydania dziecka.

Sądy odwoławcze w swoich orzeczeniach wielokrotnie zwracały uwagę, że dopuszczenie dowodu z opinii rodzinnego ośrodka diagnostyczno – konsultacyjnego jest niezbędne dla zbadania istnienia bądź nieistnienia przesłanek wymienionych w art. 13 lit. b Konwencji.

W mojej ocenie przeprowadzenie dowodów wnioskowanych przez rodzica, który odmawia wydania dziecka, jest niezbędne dla prawidłowego ustalenia całokształtu stanu faktycznego spraw, a co za tym idzie do właściwego zastosowania przez sądy Konwencji i wydania rozstrzygnięcia odpowiadajacemu najlepiej pojętemu interesowi dziecka. Zgodnie z Preambułą Konwencji dobro dziecka ma podstawowe znaczenie we wszystkich sprawach dotyczących opieki nad nim.

Wspomniana praktyka sądów w stosowaniu przepisów Konwencji haskiej może wynikać z faktu, iż wnioski dotyczące wydania uprowadzonych dzieci stanowią niewielki odsetek spraw rozstrzyganych przez sądy rodzinne. Wydaje się więc, że celowym byłoby przeprowadzenie specjalistycznych szkoleń dla sędziów orzekających w sprawach rodzinnych. Szkolenia te umożliwiłyby wypracowanie dobrych praktyk akcentując jednocześnie, że dobro dziecka stanowi nadrzędną zasadę, którą należy się kierować przy rozpatrywaniu spraw prowadzonych w trybie Konwencji haskiej.

Mając powyższe na uwadze, zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o rozważenie możliwości przeprowadzenia wspomnianych szkoleń dla sędziów sądów rodzinnych orzekających w sprawach o wydanie dziecka w I instancji.

Będę wdzięczny za poinformowanie mnie o zajętych w przedmiotowej sprawie stanowisku.

Z wyrazami szacunku
Marek Jankowski

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Podsekretarz Stanu
Grzegorz Wałejko

Warszawa, 15 września 2011 r.

DK-II-1511-24/11/6
dot. ZSM/500/5/2011

Pan
Marek MICHALAK
Rzecznik Praw Dziecka

W odpowiedzi na pismo z dnia 14 lipca 2011 r. w sprawie szkoleń dla sędziów orzekających w sprawach o wydanie dziecka uprowadzonego za granicę, rozpoznawanych w trybie Konwencji sporządzonej w Hadze dnia 25 października 1980 r. (Dz. U. z 1995 r., nr 108, poz. 528 ze zm.) uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Problematyka związana ze stosowaniem przez sądy przepisów powołanej Konwencji była przedmiotem szkoleń organizowanych od 2008 r., początkowo przez Krajowe Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, a następnie kontynuowanych przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury. W latach ubiegłych oraz w bieżącym roku przeszkolono z tego zakresu około 300 sędziów rodzinnych.

W trakcie szkoleń zaprezentowano orzecznictwo Sądu Najwyższego powstałe na gruncie Konwencji oraz stanowisko doktryny. Orzecznictwo Sądu Najwyższego w tym zakresie zostało opublikowane także na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości i stanowi istotny materiał orzeczniczy wskazujący na kluczowe interpretacje przepisów Konwencji, w tym zwłaszcza art. 13 ust. 1 lit. b.

Z uwagi na ilość przeszkolonych do tej pory sędziów oraz inne potrzeby szkoleniowe i ograniczone możliwości finansowe Krajowej Szkoły Sądownictwa

i Prokuratury w 2012 r. nie zaplanowano szkoleń z zakresu stosowania przez sądy przepisów Konwencji.

Uznając jednak dobro dziecka, jako nadrzędną przesłankę, którą powinny kierować się sądy orzekając w oparciu o przepisy Konwencji oraz sygnalizowane przez Pana Rzecznika problemy, Minister Sprawiedliwości będzie postulował wprowadzenie do harmonogramu szkoleń w następnych latach tematyki dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.

Z poważaniem

A handwritten signature in black ink, consisting of a series of loops and a long horizontal stroke extending to the right.